

AKuFF Hírmondó

Arbeitskreis ungarndeutscher Familienforscher
Magyarországi Németek Családfakutató Egyesülete
German Family Tree Researchers' Society in Hungary

III. évfolyam, 8. szám

2007. március 24.

Tartalom

Az elnök előszava, Nekrológok	2
Az Egyesület tagjainak bemutatkozása:	
Kaptay György	4
Dr. Cserfalvi Tamás	5
Steinhauser Klára	8
Wéber György: Genealógiai kutatás eredményeinek publikációs lehetőségei (III. rész)	10
Hunyady László: „Népek mozgása, vándorlása - minden út Bécsen keresztül vezet”	13
Mészáros Ádám: Családtörténet a budai hegyekben (II. rész)	18
Könyvismertető	21
Dr. Pencz Kornél: A nagy bácskai helytörténész, Dr. Paul Flach születésének 100. évfordulójára	22
Új tagjaink / Adatváltozások / Keresések	26
Új könyveink a könyvtárunkban	28

**Magyarországi Németek
Családfakutató Egyesülete -
AKuFF**

Alapítva: 2000

Postacím: 6500 Baja, Petőfi S. u. 56., Tel.: 06 20 32 66 397,

E-Mail: kornelpencz@gmx.net

Az elnök előszava

Az Egyesületünk életében uborkaszazonnak tekinthető a tél. A legutolsó budaörsi és a mostani mecseknádasdi találkozónk között több mint 5 hónap telt el. Mozgalmas év áll mögöttünk, megérdemeltünk egy kis nyugalmat. A tagok és az Elnökség – mely szintén tagokból áll – végre talált egy kis időt arra, hogy a meleg szobában rendszerezze az új kutatási eredményeit, átnézze a régieket, mi hiányzik, milyen irányban lehet a következő évben a kutatást folytatni.

Azonban ebben az időszakban is megvan az Elnökség kötelessége: elszámolások, új pályázatok, költségvetés, zárszámadás, stb. és az AKuFF Hírmondó szerkesztősége is szorgalmasan foglalkozott a következő számmal.

Új tagok léptek be az Egyesületbe és régiektől kellett megválnunk, akármely okból is.

De az egyesületi élet nem áll meg két találkozó között. Reméljük, hogy a tagjegyzék, a honlap és az AKuFF Hírmondóban eddig megjelent bemutatkozások segítségével egymásra találtak tagjaink és gyümölcsöző családfakutató kapcsolatok jöttek létre.

NEKROLÓGOK

Az új évben két szomorú hírt kaptunk, két régi és hűséges tagunk örökre távozott körünkből.

† Kafka Ferenc Antal (1928 Kikinda, 2006 Szeged) †

November 20-án hunyt el 45-ös sorszámú tagunk, Feri bácsi. Idős kora és annak ellenére, hogy nem volt aktív családfakutató, lelkesen részt vett több találkozónkon. Még ahhoz a generációhoz tartozott, akik ott és abban az időben éltek, ahol és amikor még megvolt a remény, hogy a népcsoporthoz való tartozás, az anyanyelv és a szokások megőrizhetők. A Bánát gyermeke volt. Fialtal fiúként kellett elszenvednie a szerb kommunista partizánok szörnyűségei tetteit, az egykori Magyarország leghomogénebb német régiójának pusztulását. Talán a mi Egyesületünkben egy olyan közösség szilánkját lelte meg, ahol az ember büszke lehet arra, hogy német.

Érzéseit versekben fejezte ki, egyikük meg is jelent lapunkban.

Jakobi Gyula (1945-2007 Kecskéd)

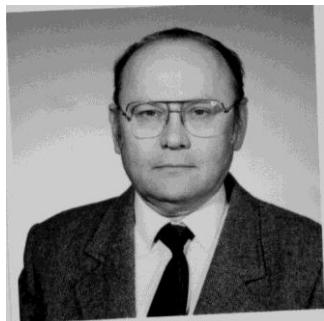
57-es tagsági számú tagunk hirtelen és váratlanul halt meg január 6-án. Őseihez híven szülőfalujában részt vett a német kisebbségi önkormányzat munkájában, melynek elnöke is volt korábban. Annak ellenére, hogy lakóhelye egyesületi találkozóink helyszíneitől távol volt, vette a fáradságot és aktívan részt vett a legtöbb összejövetelünkön. Szerencsénkre 2004-ben egyesületi találkozót is szervezett falujában. Ez a találkozó a színes programjával egyike volt az egyébként is magas színvonalúak között a legkiválóbbaknak. Megismerhettük a Bakony gazdag német örökségét. Felemelő érzés volt, amikor autóink hosszú sorával mentünk a Majki premontrei kolostorhoz, valóban érezhettük az egyesületi szellemet.

Soha nem feledjük derék tagjainkat! Nyugodjanak békében, találkozzanak őseinkkel!

Jakobi Gyula és mögötte Kafka Ferenc a vaskúti taggyűlésen és egyesületi találkozón 2003-ban

AZ EGYESÜLET TAGJAINAK BEMUTAKOZÁSA: Kaptay György bemutatkozása:

* **Felsőgalla**, 1933.10.05
Cím: 2932 **Almásfüzitő**,
Rákóczi u. 5.
Tel: 34/348-733
Mobil : 30/903 54 18

AKuFF-tagsági száma: 065

1986 tavaszán soroltam be a családfakutatást hobbijaim közé, a nyugdíjas évekre készülve. (Mész pattogatása az agráról, csak senki nem figyelmeztetett előtte, hogy rosszabb, mint a heroin, nem lehet abbahagyni!)

Unokáim őseit kutatom, és tíz év után, amikor már 280 ismert családnévnél tartottam, gyermekeim felszólítására összefoglaltam, és 1997-ben nyomtatásban is megjelent az, amit akkor tudtam. Most már 480 feletti ismert családnévnél tartok, egyre több elvarratlan szállal...

Az AKuFF létezéséről 2002 őszén szereztem tudomást, két hét múlva már tag voltam!

Úgy gondolom, hogy akik 10-12 generáció mélységig ismerik őseik többségét, azok 30-50 % valószínűséggel közös őst is találnak. Így vagyok én tagtársaink közül:

- Bárdossy Péterrel (AKuFF 055) - **Amade** ősök, a XV. generációtól.
- Bocszárdi Szilárdnéval (AKuFF 038), **Szulokról Pfeffer, Hebrank és Hoffer** ősökkel, valamint felmenőikkel.
- Cservény Zoltánnal szintén a **szuloki** ősök.
- György Ilonával (AKuFF 064) a **Vechelius=Véghelyi** ősökkel.
- Sebestyén Viktóriának (AKuFF 042) feleségem nagynénjével vannak nem teljesen tisztázott **Nidermüller** ősei.
- Gellainé Mannheim Máriaival **soroksári** és **dunaharaszti** ősök.....

- Petzékkel (AKuFF 008, 009) viszont még kiderítendő, hogy az ő 1753-ban érkezett ősük és a mi **Betz Anna** (János lánya) ősanyánk, aki 1725.01.29-én lett **Dunaharaszttiban** a soroksári **Marschall Mihály** felesége, esetleg egy faluból származnak, talán rokonok is?

Nem kívánom fárasztani az olvasót a >480 ismert családnév közel felét kitevő **dobsinai** evangélikus „Buléner” ős családnévének felsorolásával, csak megemlítem, hogy ha valaki eltévedne az 1626-tól vezetett dobsinai evangélikus anyakönyvben, annak segíteni tudok...

Az általam kutatott családnevek közül itt csak a nem dobsinai, és német hangzásúakat tüntettem fel: Achatz, Arst, Baschitz, Blauhorn, Cheb, Cservenka, Dorn, Duchon, Eckstein, Eisenstetter, Eder, Engelmann, Faller, Gerstenbrein, Graszler, Gastgeber, Hebrank, Heisenperger, Hencz, Hober, Holtzmann, Hofbauer, Hoffer, Hölscher, Hövelmann, Kaiser, Kegl (Kögl), Kirdsinger, Kolbe, Königh, Laurenz, Nadler, Niedermüller, Maár, Mahl, Marschall, Mayer, Naybauer, Neuhauser, Nits, Paiss, Patzko, Petz, Peyer, Pfeffer, Pichler, Rahberger, Reichl, Rephan, Simpel, Smarts, Strassburger, Stuhl, Sturm, Schaffer, Schneider, Schuster, Schwarzl, Teller, Thauss, Tiringner, Vollentz, Volz, Völfling, Walli, Weinwurm, Wehner, Wendl, Wieser.

Dr. Cserfalvi Tamás bemutatkozása:

Cím: 1145 Budapest
Bosnyák u.1.

Mail: cserfalvi@yahoo.com

Tel: 06/20 351 5361

vegyészmérnök, tudományos kutató

1945. augusztus 22-én születtem a Salzburg közeli **Frankenmarkt** városka „Flüchtlingslager”-ében, ahol **Tamas Groh** néven anyakönyveztek. Az időpont és a helyszín szorosan összefügg a háborúval, édesanyám, **Schnörch**

Valéria, az I. Repülőtérépítő Munkásezred (Szokolya) ezredirodáján volt titkárnő, s front elől hátravonuló alakulatokkal került ki Ausztriába. Apám, **Gróh Antal József**, ezen ezredben szolgált, ő azonban a budapesti gyűrü bezárulásakor – 1944 karácsonyán – belül rekedt és eltűnt. A számomra 55 évig teljesen ismeretlen családi viszonyok csak pár éve tisztázódtak: családkutatási munkám eredményeképpen megtaláltam vérszerinti apámat és három féltestvéremet (Csikágó környékén) és egy féltestvéremet **Tübingen** környékén. Végül is összesen 6 féltestvérem él itthon és a világban, kiknek születési helyei **Budapest, Belo Horizonte (Brazília), Csikágó**. Közöttük én vagyok a legidősebb és nekem jutott a feladat, hogy a vérszerinti rokonságomat az ismeretlenségből összeszedjem, felkeressem és legalább emlékeket, fényképeket cseréljünk közös felmenőinkről. Mindenki tökéletesen meglepődött, ám apám tudott a létezéséről (sohasem keresett: keserű szívvel, de tisztelettel beszéltem 81 éves apámmal, életemben először 2003-ban).

A történet 6 évvel ezelőtt egy régi láda fenekén talált családi iratok, ismeretlen fényképek és egyéb szórványos információk gondos tanulmányozása, majd hosszú levelezés alapján tárult fel és ennek ismeretében már vissza tudtam menni felmenőim vonalán egészen a XVIII. századi német bevándorló őseimig. Vérszerinti nagyszüleim és eredetük:

Gróh György	oo	Tisch Franciska		Schnörch Alfonz	oo	László Lídia
Frankföldi rk. telepés család Würzburg környékéről, Elek és Gyula környékére (1724)		Német-Bánátból Elekre feljött család 1810 környékén		Katonai telepés család 1750-70 körül a német-bánáti H.őrezred területére, 1940-ig folyamatos katonai szolgálattal (Sch.Gyula tbk. 1908, Sch. Jenő tbk, 1938)		Velencei ref. Család 1800 környékén, Velenca

A családkutatás módszerei, elvei és forrásai számomra óriási segítséget nyújtottak és beleszerettem az érdekes, élvezetes – de nagyon időigényes – munkába, melyet kisebb-nagyobb intenzitással azóta is folytatok.

A **Groh** család jól kereshető volt az eleki római katolikus anyakönyvekben. A szerencse – és Ament Andor bátyám gazdag forrásanyaga **Elek** betelepítésének történetéről – még ahhoz is hozzásegített, hogy láthassam a bevándorló őszám, **Johann Adam Groha gerolzhofeni** lakos (7 másik kérelmezővel együtt beadott) kivándorlási engedélyét. Szövege jól olvashatóan megmaradt a würzburgi városi tanács 1724. április 20-ai jegyzőkönyvében, ahonnan feleségével és 3 kisleánnyal („mit Weib und 3 Mägdlein”) indult az

útra április 22-én. A telepescsapat pontosan pünkösdhétfőn érkezett meg Elekre.

A **Tisch** családja feltárásával még nem haladtam ilyen jól, aminek oka a bánáti terület – a következőkben kifejtett okok miatti – nagyon rossz kutathatósága.

A **Schnörch** család katonai telepes volt a **Bánátban**. Kutatását nagyon megnehezíti, hogy a Határőrvidékre terjedtek ki az Urbárium felmérései, a fennmaradt dokumentumok pedig csak a bécsi Kriegsarchivumban lelhetők fel. A Délvidék településeinek anyakönyvi anyagait emellett alaposan megtizedelte a két világháború és a szerb nacionalista pusztítás. Óriási akadály továbbá az a ma is érvényes helyzet, hogy a megmaradt anyakönyveket nem engedték-engedik a mormon családkutató központ mikrofilmtára számára lefilmezni (Románia detto...).

A ritka nevet a mai ország-területen egyetlen család leszármazottai viselik, a német nyelvterületen még kb. 50 ilyen nevű család található a telefonkönyvek alapján. Érdemes itt megjegyezni, hogy ez utóbbiak nagyobbrészt elutasítón reagáltak kereső-érdeklődő leveleimre.... volt, aki azt üzenté **Bécsből** hogy ő csak örökbefogadott fiú s nem tud semmit a múlttól, vagy egyszerűen nem is válaszoltak... Az első **Schnörch** katonai telepest még nem találtam meg, a legkorábbi eddig megtalált névbejegyzés **Pancsován** az 50 év körüli **Barbara Schnörch** elhalálózása 1773-ban (**Strassburg** származási hellyel).

A **László** családfát a velencei és a **kápolnásnyéki** református anyakönyvekben követhetem vissza kb. 1800-ig, és a **velencei** ótemető akácerdejében még az egyik szépnagymamám (1819-1906) homokkő sírjelét is megtaláltam (természetesen megváltottam nehogy áldozatul essen egy hirtelen rendezési tervnek).

Kutattam ezen kívül a Baranya megyei **Mágocsra** 1750-70 között a **württembergi Hochmössingen** falucskából érkezett 4 **Frey-Frai** fiútestvér leszármazottait, akiknek egyik ága (**Fenyvesire** magyarosítva) a feleségemig vezetett. Kisebb hiányokkal sikerült a német anyakönyvek mormon feldolgozásában 1580-ig visszakövetni a familiát a felső Neckar völgyében. Tavaly augusztusban személyesen is bejártuk ezt a vidéket, és a temetők átnézésével megállapítottuk hogy egyedül **Hochmössingen** faluban létezett még a Frey családnév az utóbbi 70-100 évben is.

Steinhauser Klára bemutatkozása

Cím: 2040 Budaörs
Ostor u.32
Mail: k.steinhauser@freemail.hu
Tel: 23/703-624

A háború után születtem, 1947-ben **Bián**, amely község azóta már **Torbággal** egyesülve **Biatorbágy** néven ismert.

Szüleim, nagyszüleim – félve a megtorlásoktól – csak suttogva beszéltek svábul. Így aztán nem is tanultam meg őseim nyelvét. Csak négy évtized múlva, néhány nyelvtanfolyam elvégzése után szereztem annyi tudást, hogy már „nem tudnak eladni”. Édesanyám sokat mesélt a gyermekkoráról, és még éltek a szokások a családukban, az életmód is lassabb tempót diktált, mint napjainkban. Az az igény, hogy behatóbban kutassam a családom, az őseim történetét, életem delén merült fel bennem.

Rádöbbsentem, hogy azok, akiknek génjeit magamban hordom, megérdemelnek annyit, hogy minél többet megtudjak róluk, de legalább a nevüket ismerjem.

Az Országos-, a Pest Megyei Levéltárban, könyvtárakban, plébániákon végeztem kutatást, melynek egyik eredménye a folyamatosan bővülő családfám és azok a cikkek, amelyek megjelentek a Biatorbágyi Krónikában. Még megválaszolatlan a nagy kérdés: honnan jött át az első őszám?

Miután több mint húsz éve **Budaörsre** költöztünk, felkeltette érdeklődésemet az itteni helytörténet. A budaörsi családok életét feldolgozó munkáim közül a negyedik könyv áll nyomdai előkészítés alatt.

Amikor az Unser Bildschirm adásában hallottam az egyesületről, rögtön jelentkeztem.

A kutatott nevek és helyiségek:

Apai ág	Helyiség
Setinhauser, Willinger, Tiefau, Rittsmann, Gruber, Diedersdorfer	Bia, Torbágy

Anyai ág	Helyiség
Bach, Bivall, Keindl, Frész (Freß), Rost (Roßt), Rombold (Rompolt), Glaser, Scheuer, Zauger, Neuhauser, Neumüller, Rieder	Vértesboglár
Holczinger, Schnitt	Bia
Pollauer	Bicske és Mány
Baumgartner	Bicske

A férjem családfáját is kutatom, aki anyai részről budaörsi sváb. Apai – **Rogits** – részről horvát, **Jerzabek** részről rokonságban áll **Joschka Fischerrel**.

Helyesbítés: Előző számunk 3. oldalán hibásan közöltünk Steinhauser Klára nevét. Elnézését kérjük! A szerkesztők

Az Egyesület kiadásában megjelent könyvek:

- 1. Riszt András: Nagypárad község családkönyve 1723-1945**
- 2. Ament Andor: E L E K benépesítése a törökvész után (1724-1800)**

	<u>Áruk tagoknak</u>	<u>egyesületen kívülieknek</u>	<u>külföldre</u>
1.	3.000, - Ft	3.500, - Ft	25 €
2.	1.500, - Ft	2.000, - Ft	10 €
		+ postaköltség	

A könyvek megvételével az AKuFF könyvkiadási tevékenységét támogatja!

Wéber György: Genealógiai kutatás eredményeinek publikációs lehetőségei

III. rész

III. Írott publikáció

Általában abban egyetértés van a kutatók között, hogy a fáradságos munkával megszerzett anyagot (sokféle okból, de) írásos formában is rögzíteni kell, azonban mint egy kaleidoszkóp, oly színes az adathalmaz rendszerezésére és bemutatására kidolgozott egyéni megoldások palettája. Szabályok híján itt is igaz: ahány, annyiféle! Klasszikus formája, az írott publikációk törzsfelődésének mintegy összejtje a családi Biblia utolsó oldalára gondos kezek által rögzített feljegyzés, de tulajdonképpen írott publikációnak számít a nagyszülők levendulaszagú fiókjaiban megtalált, nevekkel-dátumokkal teleírt, elsárgult papír is! A célhoz tehát sok út vezethet, mégis praktikus okokból legkedveltebb az ún. cédulázásos anyagszerkesztés. Ez azt jelenti, hogy minden felkutatott személy (a szerkezet egyszerűsége és követhetősége miatt általában csak a férfiak) valamilyen kiemeléssel (pl. vastagított, dőlt vagy megnövelt méretű betűnagysággal, esetleg eltérő betűtípussal) szerepel a cédula tetején, s alatta megtalálható róla minden megismert genealógiai adat, melyet követ(het) a vele kapcsolatos családtörténeti adalék, felkutatásának specialitásai, stb. Ily módon minden cédula egyetlen személy adatait tartalmazza. A cédulák sorát azután alfabetikus rendbe szedve áll össze a könyv, melyet kiegészítenek az aggregátumok (pl. Bevezetés, Tartalomjegyzék, Asszonynevek szerinti jegyzék, Kekulé-jegyzék, Ösvégjegyzék, Egyedi azonosító szerinti jegyzék, Forrásanyagok jegyzéke, Rövidítések jegyzéke, Származás szerinti jegyzék, Foglalkozás szerinti jegyzék, Vezetéknév változatok, Családtörténeti összefoglaló, a kutatási módszertan és eljárás leírása, idegen szavak fordításai, Jelmagyarázat, Településtörténetek, Függelék a korabeli iratok kópiáinak, Melléklet a térképeknek, fotóalbumnak, stb.). Természetesen egy cédula tartalma lehet akár több oldalnyi szöveg, sőt, valóságosan létre sem kell hozni őket, hisz ilyen elvek szerint az általános szövegszerkesztők is képesek dolgozni, nem beszélve a nyomdai tördelést is elvégző könyvíró programokról. Úgy gondolom, ma már nem életszerű kézzel (tollal-ceruzával!) írott publikációról beszélni!

A jó családtörténeti könyv jellemzői (ha ugyan ilyesmi meghatározható):

- Az egy személyhez rendelt adatok jól rendezetten elkülönülnek, követhetők, s kiolvasható belőlük mind a le-, mind a felmenői útvonál. Azaz bármely személy első fokú rokonát a nála szereplő információk birtokában meg lehet találni a könyvben, nem kell elsőfokú rokonkeresésre az aggregátumokat használni. Ez a feltétele annak, hogy „jól el lehessen menni” az adatokon!
- Az egyes személyekhez rendelt adatok teljesekek, ha tartalmazzák a genealógiai hármasszám adatokat mindegyikét (születés, ill. keresztesítés; házasságkötés, ill. válás; halálozás), és válaszolnak a „mikor”, „hol”, „mely vallás szerint” a halálozás esetében a „miért”, valamint a „foglalkozása” kérdésekre. A rögzített adatok utalnak forráshelyükre, azaz bárki számára visszakereshetők eredeti helyükön! (Itt a helye megjegyezni: a házassági tanúk és a kereszteszülők önmagukban nem alkalmasak személyazonosításra, azonban az anyakönyvek feldolgozása során segítséget nyújthatnak a kutatónak az azonos nevű személyek elkülönítésében. Gyakori ezért, hogy az amúgy is meglévő adatot tartalmazza a végső változat. Hangsúlyozni kell azonban: igényes kutatói munka jelzi, ha egy személyazonosságot csak a kereszteszülők vagy tanúk azonossága valószínűsít!)
- Tartalmazza a fent jelzett aggregátumokat.
- A Bevezető ismerteti a kutatással kapcsolatos információkat (kutatás indikációja, ideje, intervalluma, módszertana, helye(i), a kutató személye, forrásanyagok, specialitások, stb.)
- Rögzíti az egy-egy adat felkutatására tett sikertelen erőfeszítéseket, bizonytalanságok okát is.
- Utólagos kiegészítések (nősülés, válás, újranősülés, halálozás, születés, életrajz-kiegészítés, stb.) van mód (törzsanyagba is és az indexekbe is).
- A nemzetközi szakirodalomban megszokott jelzésrendszert használja – már amennyire van ilyen.

Előnye:

- Elkészítése nem kíván speciális szakismereteket. (Szemben az ábrakészítéssel!)
- Tetszés szerint sokszorosítható akár digitálisan, akár nyomtatásban, emiatt többszörösen örökíthető.

- Nincsenek terjedelmi korlátok semmilyen értelemben. Legfeljebb két- vagy több kötetes és drágább lesz a kész munka.
- Igényes kötésben időtálló, szép ajándék is lehet.
- Nagyrészt saját erőből elkészíthető: a kutatások befejezése és a gépelés után csak a (megfizethető!) kötetítéshez kell külső erőt igénybe venni.
- A publikációs lehetőségek közül a legteljesebb mértékben szolgálja a gyökerekkel történő – akár a részletekig is menő – megismertetés eszméjét.
- Informatívabb minden más publikációs formánál.
- A jól megszerkesztett és logikusan csoportosított adathalmazban való szörfözés intellektuális örömet nyújthat minden érdeklődőnek.
- Elkészítéséhez használható a két leggyakrabban használt és legáltalánosabban ismert program is: a Word szövegszerkesztő és az Excel táblázatkezelő, de más rendszerű szövegszerkesztők (Linux, stb), vagy akár adatbázis-kezelő programok is. Azaz szerkesztéskor az alkalmazott program képességeinek erejéig kihasználhatók a digitális világ előnyei.

Hátránya:

- Kinyomtatott, bekötött könyvbe utólagos bejegyzést-kiegészítést csak kézírással lehet tenni. E lehetőségre azonban célszerű néhány üres oldalt is a könyvhöz kötni.

(Folytatjuk!)

Felhívjuk tagjainkat, hogy amennyiben lakó- vagy származási helyükön segítséget tudnak nyújtani egyesületi találkozó megszervezésében, jelentkezzenek.

Feltétel, hogy 50-70 személy részére elegendő hely legyen, valamint az étkezési lehetőség biztosított legyen.

Jelentkezni az egyesületi találkozókon személyesen, vagy írásban dr. Pencz Kornél elnöknel lehet.

Szeretnénk, ha találkozóinkat hosszabb időre előre meg tudnánk tervezni, hogy a tagjaink az egyéb programjaikat ennek megfelelően tudják alakítani.

Hunyady László: „Népek mozgása, vándorlása - minden út Bécsen keresztül vezet”

Beszámoló a Bécsben megrendezett 58. Német Genealógusok Napjáról

A találkozóra a Hírmondónk egy korábbi számában már szerepelt ADLER Heraldikai-Genelógiai Társaság szervezésében került sor 2006. szeptember 15-18-a között **Bécsben** a Köni g kardinálisról elnevezett kultúrházban.

A Találkozó péntek délutáni megnyitását követő estén, a Grinzingben egy hangulatos kiskocsmában „Heurigenabend“ keretében a rendezők összejövete lt szerveztek, ahol asztalonként a volt Monarchia egy-egy területének kutatásában érdekelt családfakutatók cserélhették ki ismereteiket, kérhettek egymástól és az asztal „moderátorától“ tanácsot, segítséget további kutatásokhoz. Így a bécsi és több osztrák tartományi asztal mellett cseh, morva, magyar, észak-magyar (!) (szlovák), erdélyi együtt, szlovén, galíciai, asztaltársaság is volt. A mi társaságunkat Faustmann Ursula, Jesserer Karen, Haas Peter, Tautermann Helmuth vezették. Sajnos ezen az estén én nem tudtam részt venni, de többi résztvevő elmondásából óriási sikerről értesültem.

A Konferencia kitűnően volt rendezve. A főként szombati napra szervezett előadásokon kívül kirándulást szerveztek a rákövetkező napokban **Schönbrunnba**, a bencés rendi **Melkbe és Göttweigba**, **Esterházyak Fraknó várába és Heiligenkreuzba**, a **bécsi Sankt Marx** temetőbe. Busszal, illetve villamossal bécsi városnézésre is sor került. Lehetőség nyílt több napon keresztül az ADLER könyvtárát megtekinteni és ott kedvezményes feltételek mellett kutatni. Fél-fél napos látogatást szerveztek az Osztrák Hadtörténeti Levéltárba és Könyvtárba, a Bécsi Városi és Tartományi Levéltárba az intézmények egy-egy munkatársának vezetésével. Így a körülbelül 150, főként Németországból érkezett résztvevő közül sokan Bécsben maradtak az előadásokat követő héten is, hogy ezeken a kiegészítő programokon részt vehessenek.

A konferencia egész ideje alatt a folyósokon, előterekben, asztalokon kiadók (pl. Degener), antikváriumok (pl. Bernd) és magán személyek árusították portékáikat (könyveket, CD-ket és DVD-ket). Genealógiai folyóiratkiadók (pl. Computergenealogie) régi és új számaihoz lehetett hozzájutni. Külön termet bérelt a Mormon Egyház Családfakutató Központja,

ahonnan interneten hozzá lehetett férni Salk Lake City-ben lévő adatbázisukhoz a www.familysearch.org -hoz. Régi ismerősünk Junkers Günter úr is elhozta a magyarországi németekkel kapcsolatos kiadványokat (Stader, Hacker, Hengl könyveket). Be is vásároltam nála baráti, kedvezményes áron, mivel nemcsak az egyetlen magyar résztvevője voltam a konferenciának, hanem az egyetlen „kelet-európai” is és erre az érvemre Günter barátunk szíve is meglágyult.

De térjünk vissza a szombati előadásokhoz! Három helyiségben, időben eltoltt blokkokban folytak az előadások és a végén kérdéseket lehetett feltenni az előadásokat ki lehetett egészíteni.

Eredetileg komoly haditervet készítettem, hogy minél több előadást hallgathassak meg. A tervem már az első előadás időben való elhúzódása miatt meghíúsult. Az előadó, egy bécsi „gemütlicher” idős úr olaszországi családfakutatási kalandjait mesélte el hosszasan, de rutinosan, bőséges fordulatokkal. Mikor az előadás csúcspontjához ért, hogy egy kis olasz faluban délelőtt a plébános úrral megbeszélte, hogy délutánra az asztalra kirakja a kért anyakönyvet és délután, mikor visszatért a plébániára az egész falut sírva ott találta, mert a plébános úr váratlanul elhunyt, az órára tekintetem és megértettem, taktikát kell változtatnom.

Kiválasztottam a számomra legfontosabb előadásokat, ezek főként a levéltárakat ismertető előadások lettek, mivel a közeljövőben ezekben szeretnék kutatni. Így a teljesség igénye nélkül az alábbi előadások hallgatója lettem:

Dr. Fischer Karl: A Bécsi Városi és Tartományi levéltár címmel tartotta meg vetítéssel egybekötött előadását. Az előadás nagy értékét az adta, hogy a levéltárban való kutatási lehetőségeket családfakutatók szemszögéből adta elő. Kitért előadásában a nem levéltári, de a genealógiai kutatások szempontjából nagyon hasznos osztrák forrásokra is.

Bécsben az anyakönyvek a plébániákon, az Evangélikus Egyházi Központban illetve az Izraeli Kultuszközösségeknél található. Államilag kötelező anyakönyvezés Ausztriában csak 1938-tól van. 1870-től kezdve lehetőség nyílt a nem vallásosak vagy egyéb vallásúak számára az állami anyakönyvezés igénybevétele. Az 1984-es törvény szerint csak 100 évnél korábban született személyeket lehet kutatni.

Pár olyan kutatási forrást szeretnék megemlíteni, amit az előadó említett, és amiért irigykedhetünk:

- Halotti szemlék könyve 1648-tól

- Temető könyvek. Külön érdekesség, hogy a bécsi sírok nyilvántartása interneten is hozzáférhető:
www.wien.gv.at/grabauskunft/internet/suche.aspx).
- Végrendeletek 1548-tól. A nemesi végrendeletek 1927-ben sajnos elégték az Igazságügyi Palotában keletkezett tűz következtében.
- Rendőrségi bejelentők 1976-ig.
- A híres LEHMANN évkönyvek. Az 1859-től évenként kibocsátották a bécsi háztulajdonosok és főbérlok névsorát, több év esetében személyre, illetve címre is lerendezve.
- PORTHEIM katalógus. Portheim úr összegyűjtött kb. 200 ezer olyan személyről életrajzot, aki 1740-1820 között élt és a Habsburg birodalomban tevékenykedett.

Természetesen a levéltár tartalmazza Bécsre vonatkozóan az olyan szokásos levéltári iratokat, anyagokat, mint a hagyatékezelések, házassági szerződések, gyám iratok, árvaházi iratok, iskolai és egyetemi iratok, összeírások, polgárkönyvek, útlevel és munkakönyv protokollok, adólajstromok, életrajzi-genealógiai gyűjtemények stb.

Dr. Egger Rainer: Az Osztrák Hadtörténeti Levéltár, Katona- és családtörténetek, A Hadtörténeti Levéltár jelentősége a családfakutatásban címmel tartotta meg előadását. Egger úr a levéltár volt igazgatója, s a mai napig nyugdíjasként dolgozik a levéltárban. Az előadás rövid időtartama miatt tulajdonképpen csak fel tudta sorolni azokat a fondokat, ahol őseinket a közös hadseregben megtalálhatjuk.

Mindenekelőtt tudni kell, hogy Trianon után a Levéltárból területi elv alapján az anyagok sajnos az utódállamokhoz kerültek. Azért sajnos, mert az átadott magyar anyag majdnem teljesen megsemmisült a 2. világháborúban, a Várban. Így a történelmi Magyarországon 1850-1900 között született és a közös hadseregben szolgált személyek adatlapjai megsemmisültek.

Nagy szerencsénk van, ha őseinket a névindex könyvek alapján a Személyi Aktákban („Personenakten”) 1780-1930 között megtaláljuk. Ezek kezdetben csak kevés adatot tartalmaztak az illető személyről, de az 1800 évek után sok kiegészítő még a családra vonatkozó adatok is megtalálhatók bennük.

1740-től az ezredekről készültek és a katonák életpályát tartalmazzák a Sorozási Ívek („Musterlisten”). A katona életében bekövetkezett változások a Rangtáblákban („Standestabellen”) kerültek átvezetésre. 1780-tól már több adatot tartalmaznak. A tisztekről 1740-1820 között abc-be szedett kartonok is

készültek. A Sorozási Íveket 1820-tól a Törzslapok („Grundbuchblätter”) váltották fel, ahol minden személyről már egy-egy adatlap készült.

A kutatást azzal kell kezdeni, hogy tudni kell, vagy meg kell találni, hogy melyik ezredben szolgált az illető. Feltehetőleg a keresett személyt a születési, illetve lakóhelyén verbuválták és meg kell nézni, hogy az a helység melyik ezred állomáshelye volt, természetesen az időpont figyelembevételével.

A katonák anyakönyvi adatait (születés, házasság, elhalálozás) a Katonai Anyakönyvek („Militärmatrikel”) 1654-1922 tartalmazzák. Nemcsak a Monarchiából származó katonák anyakönyvi adatai találhatók itt meg, hanem kb. 100 ezer Németországból származó, a Habsburgok szolgálatába lépett személy adatai is. A bécsi házassági katonai anyakönyveket Gundacker úr gépelve, abc-be szedve több kötetben kiadta.

Rengeteg kutatatható anyag áll még rendelkezésünkre a Levéltárban:

- Minősítési listák 1823-1918 (Conduitelisten 1823-1868 Qualifikationslisten 1869-1918)
- Házassági kauciók 1750-1883 (Heiratskautionen)
- Nyugdíjas iratok 1770-1920 (Pensionsakten)
- Árva és özvegyi iratok 1749-1828 (Witwen- und Waisenakten)
- Gyám protokollok 1702-1882 (Pupillar Protokolle)
- Szolgálat leírási könyv 1823-1918 (Dienstbeschreibungsbuch)
- Kitüntetések az I világháborúban
- Első világháborús veszteséglisták 1914-18 (Kriegsverlustlisten)
- Hadifoglyok 1914-18 (Kriegsgefangene)
- Vezérkari Könyvek 1753-1825 (Stabbücher)
- Pénztárkönyvek (Kassabücher), 1750-től indexkönyvvel 1869-ig hiánytalan.
- Területi sorozási listák 1865-1900 (Stellunglisten), a központi nyilvántartás helyett területi nyilvántartás lett
- Katonagyerekek 1770–1870 (Soldatenkinder), stb.

Ha az általunk keresett személy tiszt volt, nagy valószínűséggel a nyomtatott katonai sematizmusokban (1790-től) („Militärschematismen”) megtalálható. Rendelkezésre állnak a Levéltár könyvtárában több száz, cs. és kir. ezredről irt ezredtörténeti munka. Feltétlenül meg kell említeni *Wrede Alfons: Geschichte der k. u. k. Wehrmacht* (A cs. és kir. hadsereg története) című hatkötetes remekművét, amely a közös hadseregről és annak ezredeiről ad a kutatásokhoz nélkülözhetetlen, bőséges információt.

Ezen kívül még több előadást hallgattam meg:

Dr. Aigner Thomas: Apátsági és érseki levéltárak. Az előadó távolléte miatt sajnos csak felolvasták.

Dr. Michael Mitterauer: Utak Bécsbe - Visszatekintés a migrációra.

Mag. Rosner Willibald: Alsó-ausztriai uradalmi levéltárak

Dr. L. Staudacher Anna: Írásbeli interferenciák, félrehallások, agyonjavítások. Talán ez volt számomra a legtöbb új ismeretet adó előadás. A professzor asszony rutinos egyetemi előadóként az elhallásokra és elírásokra hozott fel példákat. (A-O, B-P, G-K, D-T betűk). A zsidó neveknel az asszimiláció miatt elhagyták a név végén az „-er” betűket. Az általános, gyakori neveket önkényesen a szóvégi betű kettőzésével tették egyedivé. Magyarázatot adott arra, hogy miért változtak egy névben, pl. a „g” betűk „a”-ra. Az anyakönyvek átmásolásánál a sortartás miatt egy lapot használtak. A másoló figyelmetlensége miatt a G-betű szára a lapra került és így lett a „G” betűből A betű. A csúnya írás miatt az L betű E betűre a szóvégi „-er” betűk „-en”-re változtak.

Dr. Frölichsthal Georg: Nemesi jog a német nyelvterületen és mai használata

Szívesen meghallgattam volna még, de nem fért az időbe:

Gaugusch Georg: Rokonságban Európával, a bécsi zsidók című előadásokat.

Még ennek a napnak az estjén, fogadáson vettünk részt a Bécsi Városháza, a Rathauskeller Lehár termébe. A meghívó, Bécs polgármestere, Dr. Häupl Michael volt. Üdvözlőbeszédet, a polgármestert helyettesítő asszisztense mondott, a polgármestert kimentve születésnapjára ünnepelésre hivatkozva, amire Dr. Metzke Hermann a Német Genealógiai Társaságok Munkaközösségének elnöke és Dr. Kugler Georg az ADLER Heraldikai-Genealógiai Társaság elnöke válaszolt.

Sajnos az állófogadást követő beszélgetésen már nem tudtam részt venni, mivel még aznap haza kellett utaznom.

A következő találkozó várható helyszíne és időpontja:

Tata, 2007. június 9.

Mészáros Ádám: Családtörténet a budai hegyekben

II. rész

A Duna menti **Obermarchtal** kolostorát a 8. században alapították, s fennhatósága alá tíznél is több plébánia és számos község tartozott. Az uradalom része volt többek közt **Ober- és Unterwachingen, Emerkingen, Reutlingendorf, Betzenweiler, Sauggart** valamint a **Federsee** partján fekvő **Seekirch** és **Alleshausen** is. A kutatott családok őseivel ezekben, a falvakban találkozunk először az 1600-as évek elején. A kolostornak, amint a világi földesuraknak is, számos környékbeli faluban földbirtokai és jobbágysai voltak. Az **unterwachingeni** plébánia patrónusi jogáért például a kolostor sokáig vitában állt a helyi és az **emerkingeni** birtokosokkal. 1292-ben aztán a nemesség végleg feladta a küzdelmet az erősebb papság javára. Az **Obermarchtal** környéki birtokviszonyok az elkövetkező századokban tarka képet mutattak: a papi birtokok mellett az osztrák, azaz Habsburg birtokrészek voltak a legnagyobbak, de helyi földbirtokosokat is találunk a környéken.

Láthattuk, hogy az 1524-25-ös parasztfelkelés vérbe fojtása után a német jobbágyság helyzete tovább romlott. Most nézzük, milyen események vezettek a dél-német parasztság kivándorlásához. Az első nagy csapást a 30 éves háború (1618-1648) jelentette. A hosszú háború és az azt kísérő járványok a német népesség jelentős hányadának pusztulását hozták. **Württemberg** és **Pfalz** tartományok területén, különösen **Ulm** és **Heidelberg** térségében a népességpusztulás elérte a 70-75%-ot is, de a Svábföld többi részén valamint **Frankföldön, Bajorországban** és **Hessenben** is 50% felett volt. Az északi tartományokban: **Szászországban, Sziléziában, Brandenburgban** és **Pomerániában** is hasonló kép tárul elénk. A pusztulás egyedül északnyugaton maradt 15% alatt.¹

Felsősvábföld területe 1632-ben változott hadszínterré, mikor is Gusztáv Adolf seregei Bajorország ellen indultak. **Emerkingenbe** például 1632. április 23-án vonultak be a svédek, akikhez – sorozatos győzelmeik okán – a württembergi katonaság is csatlakozott. Éppen a sváb csapatok dúlták fel borzalmasan a helységet, s fosztották ki teljesen az emerkingeni jobbágyságot egy éjszakán, 1632. júliusában.² Miután az egyház Emerkingent mégis

¹ Ács 1987. 101-102.

² <http://www.emerkingen.de>

biztonságosabbnak ítélte, 1644-ben ide helyezték át az istentiszteleteket **Unterwachingen**ből. A régi rend 1648-ban állt vissza.

A hosszan elnyúló háború alatt jelentős területek néptelenedtek el. A hatalmas ember-vesztéséget csak kis részben pótolta az a **Svájcból** jövő bevándorlás, mellyel talán az **Albicker** család őse is a Fekete-erdőbe érkezett.³ A gazdátlanná lett földekre a földesurak sorra tették rá a kezüket, így jelentősen csökkent a jobbágyok kezén lévő földek aránya. Amikor pedig a népességszám a század vége felé újra emelkedni kezdett, s az 1720-as évekre megközelítette a 30 éves háború előtti szintet, a jobbágyföldek kisajátítása miatt kialakuló földhiány komoly problémává lépett elő.⁴ Kiutat jelenthetett volna a szegény családok fiai számára valamilyen iparos mesterségre való áttérés a földművelés helyett. Ez a törzsöröklés szerint élő német családoknál amúgy is bevett szokás volt, ugyanis itt egyetlen fiú örökölte az egész földet, aki kifizetvén testvéreit, biztosította számukra a más területen való boldogulást, megadta a kezdőtőkét az iparúzéshez. A földet öröklő fiú azonban sokszor nem tudta kifizetni testvéreit, és a különböző szakmák – főképp a szabó, a takács és a cipész – is teljesen telítve voltak.

Rontotta a lakosság helyzetét, hogy a sváb körzet vezetői nem tudták megteremteni a külső ellenséggel szembeni védelmet. Miközben **Württemberg** urai közt éles katolikus-protestáns ellentét feszült, a sváb katonaság tehetetlen volt a franciák rablóhadjárataival szemben, amelyek 1667-től a lakosság újabb, ismétlődő sarcolásait, kifosztásait okozták.⁵ Az éhség és a nyomor, a betörő és a beszállásolt katonák valamint a járványok pusztításai meggátolták a parasztság talpraállását. Emellett a nemesség folyamatosan csorbította jogait is. Sok helyen még a házasságkötést és a mesterségtanulást is az uraság engedélyéhez kötötték. A nőtlen férfiakat bármikor behívhatták katonának, akár tíz vagy több (!) esztendőre is, míg a házasokra ez a hosszú szolgálat nem vonatkozott.⁶ Világos, hogy a hatalom érdeke az esküvők elhalasztása vagy tiltása volt, a jobbágyok pedig nehezen viselték jogaik ily mértékű semmibe vételét. Aki viszont engedély nélkül is

³ *Vonház* 1931. XII. Az Albicker család eredetéről ld. hátul a *Név- és fogalomtár* c. részt.

⁴ *Ács* 1987. 101-102, *Vonház* 1931. XIII.

⁵ *Pencz* 1997. 8-9. XIV. Lajos hódító háborúitól leginkább Württemberg, Baden és a Rajna-vidék szenvedett.

⁶ *Pencz* 1997. 8-9.

kitartott házassági szándéka mellett, annak az uradalomból való kitiltással kellett számolnia.

A súlyos társadalmi problémák mellett a további háborúk: a spanyol örökösödési háború (1701-1714), a francia-osztrák háború (1732-1739) és az osztrák örökösödési háború (1740-1748) valamint Eberhard Lajos herceg (1693-1733) pazarló regnálása tették kilátástalanná a sváb parasztság jövőjét. Már a 17. században is számos családról készült feljegyzés, akik elhagyván szülőföldjüket, **Ausztriába**, **Franciaországba** illetve **Csehországba** költöztek.

Magyarországon ekkor még rendezetlen politikai viszonyok uralkodtak. A főváros és az ország nagy része török fennhatóság alatt állt, s a terület felszabadítására sokáig komoly esély sem volt. Magyarok, osztrákok és mások szervezett összefogásával és évekig elnyúló harcok árán sikerült csak kiűzni a megszállókat, ami a városokban és falvakban lakó nép számára is komoly vérveszteséggel járt. A magyar főváros felszabadítására irányuló, 1683-1686 közötti hadi események folytán a **budai hegyvidék** szinte teljesen elnéptelenedett. Az 1686-os keresztény győzelem utáni első vármegyei portaösszeírás egyedül **Tök** községben talált lakosokat. Az elbujdosott magyar parasztság egy része visszatért ugyan, ám sok falu ezután is puszta maradt.⁷ Ahhoz, hogy az élet újra megindulhasson, új telepésekre volt szükség. A budai hegyvidék legnagyobb birtokosa, a Zichy család élen járt a telepítési mozgalomban.

Az első német telepések Magyarországon **Buda** és **Pest** közvetlen környékén telepedtek meg. Az 1710-es évekig kevesen voltak, mert a nagyobb arányú beköltözést a folytonos háborúskodás meggátolta. A karlócai békéig (1699) húzódo török háborúk után Magyarországon a Rákóczi-szabadságharc (1703-1711), ezzel egy időben, Németországban a spanyol örökösödési háború zajlott. A telepítés így csak az 1720-as évektől vehetett nagyobb lendületet, mikor a magánföldesurak és az egyház mellett a bécsi udvar is aktívan bekapcsolódott a mozgalomba. Bécs számára a „Rákóczi-rebélió” után a megbízható, katolikus vallású német lakosság betelepítése különösen kívánatos megoldásnak ígérkezett. Azokban a dél-német uradalmakban, amelyek közvetlen osztrák kormányzás alatt álltak, a telepítési politika közvetlenül

⁷ *L. Gál* 1988. 60-62. A török elleni hadműveletek útjába eső Baranya, Tolna és Bács-Bodrog vármegyék is nagy mértékben elnéptelenedtek. A 18. század közepére ezek a megyék – és az 1718-ban visszacsatolt Bánát – lettek a telepítési mozgalom legfőbb célterületei. Számos német települt Veszprém és Szatmár vármegyékbe is.

érvényesülhetett. E törekvések hamar találkoztak a reményvesztett svábok kivándorlási szándékával.

(Folytatjuk!)

Könyvismertető

Elek benépesítése a törökvész után (1724-1800)

Szerző: **Ament Andor Miksa**

Nyelv: **Magyar- német**

Kiadás: **Baja, 2006**

Ez a tanulmány megemlékezés Elek újratelepítésének 282. évfordulóján, az ELEKIEK VIII. VILÁGTALÁLKOZÓJÁT köszöntő magyar és német nyelvű ünnepi kiadvány.

A szerző bemutatja anyakönyvek, úrbéri tabellák, adóösszeírások levéltári bűvárkodásának eredményeként a XVIII. században Elekre települt lakosságot, főbb személyi adataival.

Ezeknek a pioníroknak a nevét az eleki temetőben már nem őrzi sírkereszt. Ezzel a genealógiai tanulmánnyal kívánta megóvni a feledéstől a szerző ősei tiszteletteljes emlékét.

A kötet a korábban megjelent Pionírok c. tanulmány bővített és átdolgozott kiadása német fordítással.

A vizsgált időszakot könnyen áttekinthetővé teszik a regiszterei, korabeli térképei, időrendi áttekintése.

Ír az 1724-ben Elekre települt lakosság két sorscsapásáról, az 1735-ben Szentendrason kirobbant parasztlázadásról és az 1739. évben kitört pestis szörnyű pusztításáról. A kiadvány érdeme, hogy németül is olvasható.

A szerző kutatásának, adatgyűjtésének és elemzésének az eredményeként a tárgyalt majd egy évszázadot átfogó időszak korábbi történeti ismeretének több részlete bővült, módosult, vagy új értelmezést nyert.

Dr. Pencz Kornél: A nagy bácskai helytörténész, Dr. Paul Flach születésének 100. évfordulójára

Dr. Paul **Flach** 1907. január 21-én született **Vaskúton**. A Flach-ági őse az 1740-es években a hesseni Schlüchtern melletti **Ulbach** községből jött **Csátaljára**, tehát igazi „stifelder” volt, azonban Dr. Flach legtöbb őse **Felsősvábföldről**, a svábok szent hegye, a **Bussen** környékéről származott. A **Csátaljára** és **Hajósra** bevándorolt ősök már a XVIII-XIX. század folyamán vaskútiak lettek. Ebben a szép észak-bácskai faluban Paul a pálinkafőzdes és bolttulajdonos Gregor Flach és neje, Marianne **Christmann** gyermekeként jött világra. Még egy testvére volt, Agathe, férjezett **Wollner**.

A tehetséges ifjú a polgári iskolát, 1918-tól a ciszterciek gimnáziumát **Baján** járta, utóbbiban 1926-ban érettségizett. A szegedi Ferenc József Tudományegyetem hallgatója lett, ahol 1932-ben szerezte meg a jogi doktorátusát.

Visszatért szülőfaluja közelébe, a bajai dr. **Mojzes** János mellett lett ügyvédjelölt, majd 1938-tól ugyanitt önálló ügyvéddé vált. Mint ilyen, bizonyította igazságszeretetét.

Soha nem feledte gyökereit, a két világháború közötti magyar hatalom magyarosító törekvései ellenére a német népcsoportunk hűséges fia maradt.

Hogy ezt a hűséget ne csak gondolataiban és érzéseiben őrizze, a Magyarországi Németek Népi Szövetsége (Volksbund) tagja lett 1940. november 17-én, a helyi csoport megalakulásakor, ahol rögtön helyi elnökké választották. A magyar többség, különösen az asszimilálódott német, vitéz **Bessenyoí** Miklós (eredetileg **Baldesweiler**), a Bajai Takarékpénztár vezérigazgatója ellenállása mellett megalapította Baján a német polgári iskolát, óvodát és diákkotthont. Ilyen német polgári iskola az akkori Magyarországon

csak **Hidason**, **Németbólyban** és **Nagykárolyban** volt. Így különösen értékelhetjük fáradozását. Ma már az iskolának az épülete sem áll, a bajaiak, sőt tán a legtöbb itteni német emlékeiben sem él már.

1945 tavaszán Dr. Flachnak Németországba kellett menekülnie, előbb **Garmisch-Partenkirchenbe**, majd júliusban **Münchenbe**, ahol tulajdonképpen az új otthonát is meglelte.

Új hazájában is mindent megtett a földijeiért, 1947 és 1950 között az egyházi segélyhely keretében működő „A Magyarországi Német Menekültek és Kiutasítottak Tanácsadó Központja” vezetője lett. Magas iskolai végzettségének és jó nyelvismeretének köszönhetően 1951-ben a Bajor Állami Könyvtárban talált állást magának, ahol az akkoriban kiépülő Magyar Részleg vezetője lett. 1972-ben vonult nyugdíjba.

Nyugdíjasként egy új, de éppúgy mint korábban, vagy talán még inkább aktív korszak kezdődött az életében.

Az a szellem, ami a Magyarországi Német Népművelő Egyesületben, majd a Volksbundban működött, ti. a múlt és a német népcsoportunk kultúrájának kutatása, benne élt tovább. E téma egyik legaktívabb kutatójává vált. Már az 1960-as években megjelentek rövidebb írásai, de a 70-es években már volt ideje nagyobb lélegzetű művekre is.

Tevékenységét az 1983-ban Münchenben kiadott, szülőfalujáról, Vaskútról szóló könyv koronázta meg. A mű több mint 700 oldalon tematikusan dolgozza fel a vaskúti németek történetének, kultúrájának és életének különböző oldalait. A könyv a mai napig a lokálpatrióták és családkutatók legfontosabb forrása.

Más műveiben is megjelenik a német ősök iránt érzett előszeretete. Sokáig levelezett az akkori busseni plébánossal, **Josef Paullal**. Vele együtt és **Werner Hacker** akkoriban még csak kézirat formájában létező, a délnyugat-németországi területek kivándorlását feldolgozó forrásművei segítségével olyan sok mindent hozott nyilvánosságra és tett közkinccsé a hajósi és vaskúti németek eredetéről, mint azelőtt senki. De hasonló könyveket írt **Császártöltésről** és a református német községről, **Pusztavámról** is.

Kisebb füzeteket írt egyes vaskúti családokról, így egyebek mellett az őseiről is.

Baja városával is kapcsolatban maradt. A bécsi Hofkammerarchiv iratai alapján szerzett kisebb, de igen alapos munkái, mint a bajai német plébánia története, az 1803-as háztulajdonosi összeírás feldolgozása, a német utcanevék története, valamint a város kiváltságleveléről szóló könyvecskéje, ma is a

leghasznosabb források, melyek egyes sorai még ma is szinte szó szerint lefordítva megjelennek egyes helyi lapokban (sajnos, forrásmegjelölés nélkül, nevét és tevékenységét csupán egyetlen cikkben említve, amiben a Volksbund-beli tevékenysége miatt több gyalázás éri, mint a szellemi hagyatéka iránti dicséret).

Művei (a teljesség igénye nélkül):

- ❖ Goldene Batschka – Ein Heimatbuch der Deutschen aus der Batschka (München 1953)
- ❖ Richtigstellung des Aufsatzes von Ladislaus Buzás über Franz Anton Basch (München, 1954)
- ❖ Von Jakob Bleyer bis zur Gegenwart – Kritische Abhandlungen (München 1955)
- ❖ Dr. Franz Anton Basch (1901-1946) zum Gedächtnis (München 1956)
- ❖ Dichtung und Wahrheit über das ungarländische Deutschtum (München 1956)
- ❖ 200 Jahre Vaskút-Eisenbrunn (Der Ungarndeutsche. Jg. 3. 1959)
- ❖ Ritter der Menschlichkeit (Der Ungarndeutsche. Jg. 5. 1961)
- ❖ Von Apati bis Apatin (Straubing 1966)
- ❖ Geschichte von Kunbaja / Werden und Vergehen einer deutschen Gemeinde in der Nordbatschka (München 1967)
- ❖ Ortsgruppengründungen des Ungarländischen Deutschen Volksbildungsvereins (1924-1940) und des Volksbundes der Deutschen in Ungarn (1938-1941) (München, 1968)
- ❖ Siedlungsgeschichte von Császártöltés einer deutschen Gemeinde an der nördlichen Grenze der Batschka (München 1969)
- ❖ Beiträge zur historischen Geographie der ehemaligen Komitate Bács und Bodrog sowie des einstigen Solter Stuhles (München 1969)
- ❖ Unsere Familiensage. Die Sage einer deutschen Sippe in der Nordbatschka (München 1969)
- ❖ Andreas Jelky, der Robinson Ungarns (München 1970)
- ❖ Die behördlichen Bestätigungen der Ortsgruppen des Ungarländischen Deutschen Volksbildungsvereins (1924-1940) und des Volksbundes der Deutschen in Ungarn (1938-1941) (München, 1971)
- ❖ Ahnenforschung. Einzelheiten über die Familien Flach, Schoblocher und Ternay (München 1972)
- ❖ Zur Entstehungsgeschichte der deutschen Pfarrei und Pfarrkirche von Baja sowie der anderen Pfarreien, Kirchen, Kapellen, Friedhöfe und Statuen der in der nordwestlichen Batschka (Ungarn) befindlichen Stadt. (München 1974)

- ❖ Ahnen und Urheimat. Einzelheiten über die Familien Christmann, Gutsch (Kutsch), Bischof, Sujer (Soyer) und Weber (München 1976)
- ❖ (mit Josef Paul) Siedlungsgeschichte von Hajós einer schwäbischen Gemeinde an der nördlichen Grenze der Batschka. (München 1976)
- ❖ Die deutschen Gassennamen der Stadt Baja und der umliegenden Ortschaften, (München 1977)
- ❖ Die Hausbesitzer der Stadt Baja um 1803 (München 1977)
- ❖ Zur Geschichte der Deutschen Bürgerschule in Baja-Frankenstadt (München 1978)
- ❖ Zur Vergangenheit von Pusztavám einer deutscher Gemeinde in Ungarn (München, 1978)
- ❖ Die königlichen Privilegienbriefe der Stadt Baja (Ungarn (München 1979)
- ❖ Das ungarländische Deutschtum im Spiegel der amtlichen Volkszählung vom 31. Januar 1941 (München 1979)
- ❖ Erinnerungen und Ereignisse (München 1979)
- ❖ Waschkut, Beiträge zur Geschichte einer überwiegend deutschen Gemeinde in der Batschka/Ungarn (München 1983)
- ❖ (mit Paul Schwalm) Waschkut erzählt und singt. Sitten und Gebräuche einer deutschen Gemeinde in der Batschka/Ungarn (München 1985)

Dr. Flach sajnos nem érhetette meg édesapja csodálatra méltóan magas, 101 éves életkorát, 1991. június 7-én 84 évesen halt meg a München melletti **Gröbenzell**ben. Ki tudja mennyi minden terve maradt megvalósítatlan.

Ahogy **Anton Treszl** írja „Ki kicsoda, Első magyarországi német életrajzi lexikon” c. művében írja: „P.F. egy szerény ember volt, aki minden nyilvános méltatást és kitüntetést visszautasított”.

Így csak halála után, 100. születésnapja alkalmából kívánunk ezzel a kis írással neki emléket állítani és reméljük, hogy az életútja nekünk, magyarországi németeknek fényes példát mutat. Számomra, mint németnek és családfakutatónak örök példakép volt és marad.

A fotó forrása: Paul Flach: Waschkut

Új tagok:

Tagszám	Név	Cím	Telefonszám, e-mail
128	Dr. Fiedler Ernő	1156 Budapest, Páskomliget u. 53	Tel: 06/30 944 62 99 e-mail: fiedler@mail.datanet.hu
129	Teschner Árpád	Spui 20, 1273 MR Huizen, Hollandia	Tel: 0031 35533 7684, 0031 78 6417 563 (mh.), Mobil: 0031 652 458 478, 06 70 324 42 58 e-mail: a.teschner@vshanab.nl
130	Hartai János	1097 Budapest, Víztorony köz 6. II/9	Tel: 1/357-1644 30/640-4126 Mail: hartai_janos@citromail.hu

Adatváltozások:

Tagszám	Név	Cím	Telefonszám, e-mail
117	Varga István		istvan.varga@ikl.hu
038	Bocsárdi Szilárdné		Tel: 06/30 337 2461 e-mail: bocsardi.maria@gmail.com
069	Bocsárdi Szilárd		Tel: 06/30 337 2236
019	Pentz Jürgen		e-mail: juergenpentz@gmail.com
084	Névváltozás: Huber Éva Mónika (korábban Hamvasi Éva)		

Keresések:

III/8/1.

Keresem Elisabeth **Scheuer** születési helyét és idejét. Házassági anyakönyve alapján feltételezett születési ideje 1805. 1822. január 15-én férjhez ment Georg **Rill** nőtlen legényhez a Baranya megyei *Bán* (később *Baranyabán*, ma *Popovac*) községben.

Választ a wegyor@citromail.hu e-mail címre vagy Wéber György 7632 Pécs, Gyöngyös u.5. postai címre kérek.

III/8/2.

Keresem Peter **Ruff** (*1777. augusztus 6. *Monostor* - a későbbi *Pélmonostor*, ma *Beli Manastir*) ismeretlen nevű feleségét. Elisabeth nevű közös gyermekük: *1809 a Baranya megyei *Monostor* községben, férjhez ment 1831. jan.11. Johann **Martin** nőtlen legényhez *Bán* (a későbbi *Baranyabán*, ma *Popovac*) községben. Az ismeretlen anya valószínűleg a lánya esküvőjén már nem élt.

Választ a wegyor@citromail.hu e-mail címre vagy Weber György 7632 Pécs, Gyöngyös u.5. postai címre kérek.

Kérjük kedves kutatótársainkat, illetve mindazokat, akik lapunkat olvassák, küldjék el szakmai cikkeiket a Szerkesztőségbe, hogy azokat folyamatosan megjelentethessük! Munkánkat megkönnyítik, ha írásaikat elektronikus formában, esetleg németül és magyarul is eljuttatják.

Mail: bocsardi.maria@gmail.com (Bocsárdi Szilárdné)

Cím: 7627, Pécs, Tündér u. 15.

Ezúton mondunk köszönetet azon tagjainknak és barátainknak, akik az elmúlt évben adójuk 1%-át Egyesületünknek ajánlották fel.

Ha Egyesületünket továbbra is támogatni szeretné, a 2006-os adóbevalláshoz mellékelt nyilatkozatán az AKuFF adószámát tüntesse fel:

18360062-1-03

Új könyveink a könyvtárunkban / Neue Bücher in unserer Bibliothek:

- 366 Wendelin Hambuch (zus.): Deutsche in Budapest
- 367 Rögös utakon/Auf steinigen Wegen
- 368 Deutscher Kalender 1998
- 369 Deutscher Kalender 1999
- 370 Deutscher Kalender 2007
- 371 Schuy, Jakob: Familienbuch Apatin in der Batschka
- 372 Wendelin Hambuch (zus.): Deutsche in der Innenstadt-Leopoldstadt
- 373 Peter Binzberger: Deutsche Gedenkstätte - Német emlékhely Kikinda
- 374 Oskar Feltdänzer: Donauschwäbische Geschichte, Das Jahrhundert der Ansiedlung 1689-1805

**Az Erdélyi Genealógiai Társaság megbízásából a sepsiszentgyörgyi
Family Tree Kft készítette a következő CD/DVD-ket:**

Pálmay József: Háromszék, Marostorda és Udvarhely vármegyék nemes családjai I-IV kötet

Székely Nemzeti Múzeum gyászjelentői 1763-1940

vitész Deseö Lajos: Erdélyi Ezredek a Világháborúban

Magyarország cím és névtára 1892

Sándor Imre: Genealógiai füzetek I-XIII évfolyam (1903-1913)

Dr. Jékelfalussy József: Magyarország iparosainak és kereskedőinek cím és lakjegyzéke 1892

Megrendelhetők 2.000 Ft-os egységáron Hunyady László tagtársunknál:
hunyady.laszlo@chello.hu e-mail címen.